

Մըխիթարեան մենաստանին
Զանգակները կը հընչէին,
Հնուները տարածելու
Համար զոգցես, երգուած աղու
Աղօթքներուն ձայնն անուշակ,
Որ կը թուէր այս սիրունակ
Կղզոյն ծոցէն՝ առ Տէրն Աստուած,
«Գլխալ Ազգին մեր հալածուած»:

* * *

Մըխիթար մեծ վարդապետին
Այս չէր իղձը, իղձ բնածին,
Որուն ի սէր, Նա անձնուրաց
Եղու, աղէ՛, ուխտի գընաց,
Բընավայրէն մինչեւ Սեան,
Համբողջելով աներկեան.
Զի հոն էր, հոն, խնդրակատար
Հըրաշագործն Աստուածամայր:

Զէ՛ր որ առջեւն այն պատկերին
Ինքը ինկաւ Կոյս Մարիամին.
Բազկատարած և ծնրադիր,
Արտասուածոր ու վշտակիր,
Աղաչելով հայցեց անկէ
Որ իւր փափաքն անեսն չառնէ,
Յաջողութիւն ան լիսվին
Շնորհէ իր սուրբ նպատակին:

* * *

Տաճարին մէջ հս ալ կեցած
Էի, սակայն յափշտակուած
Բռլորովին Մըխիթարի
Փարած էի, գործին բարի.
Կը թուէր ինձ զինքը տեսնալ՝
Գերեզմանէն վերկենցադեալ,
Ի երկրպագու սուրբ սեղանին
Որ կը պահէ անոր մարմին:

Կ'երազէի՝ գայն յոյժ ուրախ՝
Թէ ըստեղծածն իւր այս փարախ,
Պանծացուցած էր իւր անուն
Իբրը մըտքի մէկ լուսատուն՝
Արձակելով միշտ անդադար
Հառազայթներ կենդանարար...
Բայց աղօթքը վերջ գտած էր
Եկեղեցին թողու հարկ էր:

* * *

Ի՜նչ կը տեսնամ... մուտն արեւի
Գիրահըրաշ հիանալի.
Արեգակը ճիշտ ոսկեծոյլ
Ըսկաւառակ, ընթացքով ծոյլ,
Կարծես թէ կանգ առած էր այն
Հորիզոնին գիծին վրան.
Վար կարելով իր մարմինէն
Սիւն մը խոշոր, լոկ լուսեղէն,

Որ ծովակին մէջը ցոլակ՝
Կ'ոսկեզօծէր չորսդին համակ,
Պայծառութիւն չքեղական,
Բուրէր տեսին իր եզական:
Ու կ'ըսէի՝ ի՜նչ գեղեցիկ
Նմանութիւն ունին այժմիկ,
Արեգակը և սուրբ Ղազար՝
Որ լոյս սփռեն, լոյս անսպառ...:

ՏՈՒՔ. Վ. ԲՈՐԳՈՄԵԱՆ

ՀԱՄԱՐՈՅ ԳՈՐԵՐՈՒՆ

Ան գիշերը վերջինն էր որ Ս. Ղազարու մե-
նաստանին մէջ կ'անցնէի: Մ. Թափայէլեան
վարժարանէն հոն զացած էի բարեկեալ հայրե-
ւոյ ու վաղորդայնի՝ աքաղաղի կանչէն առաջ
դէպ ի օտար աշխարհ մեկնելու:

Մըխիթարեան հայրերը, այն հիւրասիրութեամբ
որ իրենց յատուկ է, ինծի սննեակ տուած էին
գիշերելու. սննեակ մը՝ որուն հանդիպակաց չըր-
բանցքէն սանդուխ մը կ'առաջնորդէր վար՝ դէպ
ի վանատան տաճարը:

Լուսնակն իր օրօրն երգած էր արգէն երբ հս
քունն եղաւ: Արշալոյսէն առաջ արթնցայ մար-
դու մը պէս որ ընդօրոյս վեր կը ցատքէ անկող-
նէն՝ ահաբեկիչ երագի մը վախէն: Սննեկէս ե-
լայ. լուսիթին... Գեո ամէնքը կը ծնանային:
Համար լուսիթեան մէջ մօտեցայ բաց պատուհա-
նին պահ մը շնչելու համար վերջին անգամ՝
հովիկը որ լճակին գգուանքներով ժպտուն՝ կու
զար ճակտիս համբոյր տալու:

Վերջապէս, չեմ գիտեր ի՜նչ տարօրէն զգացու-
մէ մը տարուած, զոգողչուն անցայ նրբանցքը,
աստիճաններէն վար իջայ, և ահա աղօթատունն
էի: Աստուածամօր պատկերին առջեւ կը հսկեր
նուիրական ջահ մը, «Եղիցի» ին օրհնէնքին հա-
մար մշտավառ:

Տաճարին ելեկտրական լոյսերէն մին բացի, և ուսքի վրայ արձանացած՝ դիտել սկսայ. . . քանդակելու մտքին մէջ սրբազան միջավայրին խնկաբոյր պատկերները. մտասեւեռումը մը յեւտոյ՝ մեքենաբար պահձ քալեցի և հագի փսան քայլ ըրած էի՝ կանգ առի, կարծես ես չլլայի զգայարաններուս հրամայողը. բնագոյրէն կը շարժէի. . . Մխիթարի հանգիստ առած տեղը, իր իսկ տաճարին մէջն էի: Կունր դրի քարին առջեւ որուն վրայ մեծ հայուն դամբանականը կար գրուած, և արշալոյսէն արբեցած վարդի մը պէս՝ հպարտ զգացի ինքզինքս հոն գտնուեալ լուս՝ ուր կ'ըզան գտնուի բոլոր անոնք որ գիտակցութիւնը ունին Հայրենիքի վսեմ գաղափարին, և կը խնկարկեն Մխիթարի գործին՝ իրենց գործով: Հայր մերին բառերը մանկան մը անմեղութեամբ կ'արտասանէի. սակայն պահ մը դա. ֆրեցայ աղօթելէ, և զգացի որ չրթներս հպած էին քարերուն. . . դող մը չրթներէս ամբողջ մարմնոյս մէջ անցաւ, ու երբ գլուխս վեր առի աղանձիի մը պէս՝ որ կաթիլ մը լուր կուլ տալէն վերջ աչքերը երկինք կ'ուղղէ, տեսայ խորանը, երկու մարմար հրելուակներ և Սրբութիւնն անոնց մէջտեղ. . . վերջին ժամերուս համբոյրով հրաժեշտ կու տայի Մխիթարի շիրմին:

Մխիթար, հայ բարբառին անմատոյց ոսկեւրիչ, Մխիթար արեգակդ հայ երկնքին, ես ծընբաղդի շիրմիդ առջեւ համբոյր կու տամ քարերուդ, և թող համբոյրներս վարդեր ըլլան և սնին՝ սաղմոսներովս ու շարականներով որ կ'երգւին ամէն օր տաճարիդ մէջ. . . :

* * *

Դեռ արշալոյսը կ'օրօրուէր նազելի զեփիւռին գուրգուրանքէն պարուրուած, լուրթ կապոյտին ալքերուն մէջ. ու համբոյր տալով կողեակին կողմերուն՝ «Բարի լոյս» կը մարթէր:

Ծառուղիին մէջէն դէպ ի վանատան գերեզմանատունը կ'երթայի, վերջին անգամ տեսնելու շիրմները. . . Ալիշանին դամբանին առջեւն էի, հոն ուր հերանոս սէրերու երգիւք իր

քաղցրանուագ ֆնարին էն մեղեդիածոր լարը թրթռացուցած էր: Նոյն պահուն քանի մը տողեր միայն յիշեցի վարուժանի երգէն, և ինչպէս տաճարին մէջ՝ հոս ալ կարօտակէզ չրթներս մօր չրթներուն պատրանք զգացածի պէս՝ ուժգին պագին մարմար քարերը, կարգաւ բոլոր շիրմները, և մտածեցի թէ արդեօք իմ համբուրած տեղերէս դեռ ով և քանիներ համբուրած են, համբոյր համբոյրի, սէր և ուխտի, հասնելու թիւրխին ու սուրբ զօրին. . . : Երբ այս անգամ գլուխս բարձրացուցի, տեսայ լուսնակը կեսրոշ մը աջքին պէս անթարթ զիս կը դիտէր: Լծին եզրը՝ պարտէզ մտայ:

Բոքը կամարէն կու զար արեւը կենաց տալու օրուան, մինչ կոնտոյները արդէն ճակին վրայէն զանգաղ կ'անցնէին: Քիչ յետոյ ես ալ նստած վանքին նաւակը՝ կայարան կը մեկնէի, և անկէց ալ օտար երկիր:

Ալ ես կ'երթամ, մնաս բարձր Խառլաւ, գարնան անուշ բոյրերով ես քու մէջը ծաղկեցայ, հիմայ իմ կենաց տաղտկալից՝ պիտի կարենայ արդեօք օտար լուսնակը խաղաղել. . . : Քեզ կը լքեմ, Վենետիկ, ես ծծեցի, Սուրբ Ղազար՝ երեք տարի քու նսիւդ, և կենացս թող աստղ մ'ըլլայ գաղափարիդ:

Լճին երեսին՝ ինչպէս վարդ մը կոյսին կուրծքին՝ նաւակս կը սահէր *Ponte dei sospiri*—հառաչանաց կամօրշի տակէն, ու մինչեւ կայանքան երկար ժամ մ'անցուցի լճին վրայ:

Ես դեռ գինով երազանքէն օրերուս՝ գորս վարժարանիս գրասեղաններուն վրայ՝ անհանգարտ անցուցի, սրբացած քաղաք՝ մնաս բարեւ, թող այս առտու ժամատան գանգակներդ իմ երթիս յոյզը ղօղանջելով դաշնակեն:

. . . Հասած էի արդէն կայարան, սակայն չէի ուզեր թողուլ մակոյկս. գիտէի որ կոնտոյն ելլել՝ ըսել էր լքել Վենետիկը. . . բայց ելայ վերջապէս, զրկելու փափաքով նոր կենաց մը զօր պիտի ապրիլ սկսէի, վարժարանին մէջ հիւսած իղձերուս գոհացում տալու ի խնդիր:

Մ. Մ.